

Verslag van de op 5 Juli 1879 te Deventer gehouden vergadering van de commissie van advies voor den aanleg van Veluwsche locaalspoorwegen

<https://hdl.handle.net/1874/234750>

mm 11098

BR.1879.II.30.

Dr. 1879, II, 30.

VERSLAG

VAN DE

OP 5 JULI 1879 TE DEVENTER GEHOUDEN VERGADERING

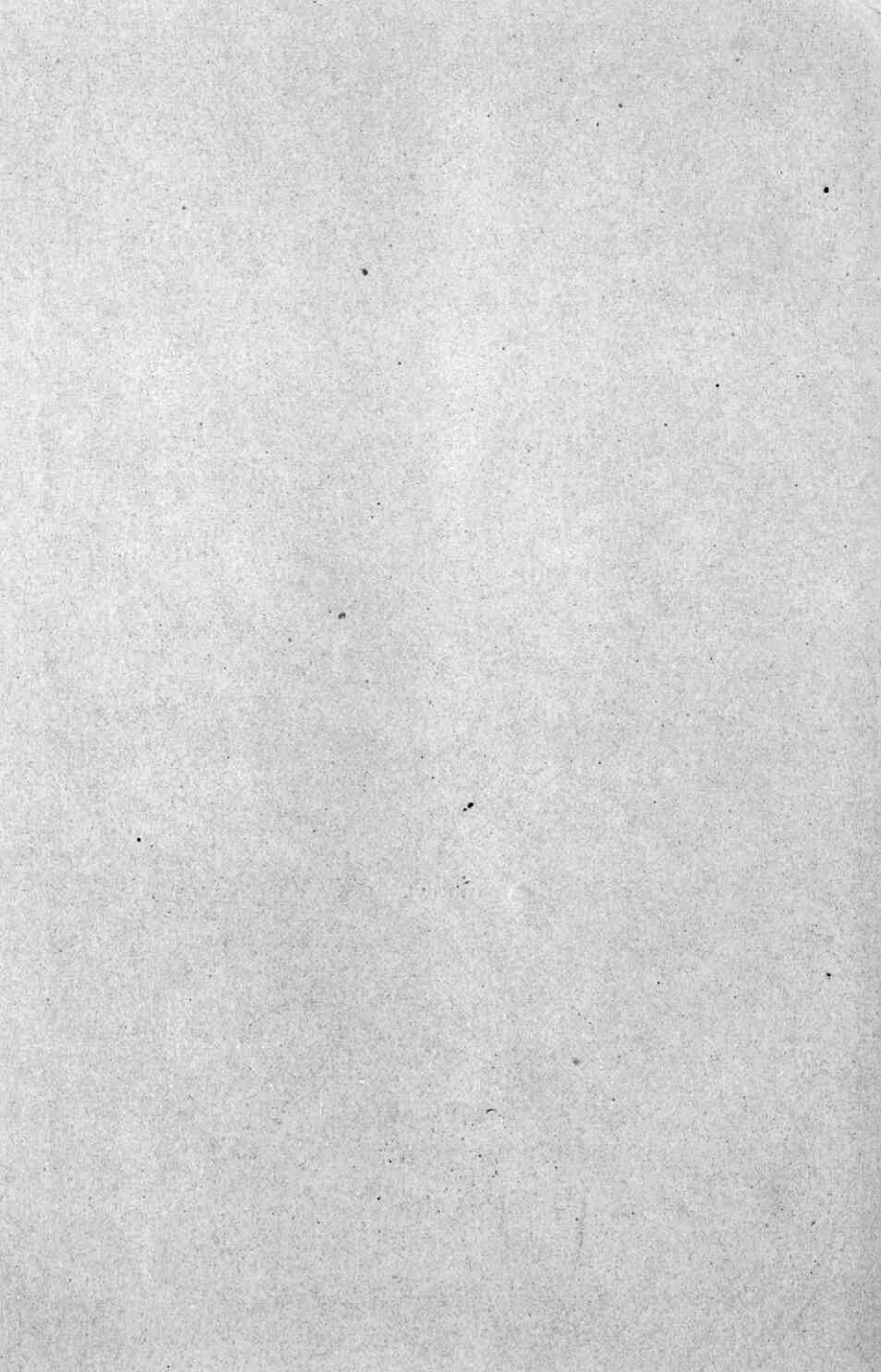
VAN DE

COMMISSIE VAN ADVIES VOOR DEN AANLEG

VAN

VELUWSCHE LOCAALSPORWEGEN.

VERSLAG

VAN DE

OP 5 JULI 1879 TE DEVENTER GEHOUDEN VERGADERING

VAN DE

COMMISSIE VAN ADVIES VOOR DEN AANLEG

VAN

VELUWSCHE LOCAALSPORWEGEN.

VERGADERING van de Commissie van Advies
voor den aanleg van *Veluwsche Locaalspoor-
wegen* en de oprichting eener Locaalspoor-
wegmaatschappij op Zaterdag den 5 Juli 1879
in den foyer van den Schouwburg te *Deventer*.

Tegenwoordig waren de Leden van het Comité:
H. C. van der Houven van Oordt en M. Wolff
en verder de Heeren: D. Bas Backer, W. J. H.
Bake, B. A. Bakker, A. F. H. van Troosten-
burg de Bruijn, G. C. Crommelin, W. H. Dik-
kers (als genoodigde), M. van Doorninck, Jhr.
P. C. W. van der Feltz, Mr. J. A. van Hasselt,
A. J. van Hoijtema, J. H. Koersen, J. C. Maal-
drink, Mr. H. R. van Marle, C. J. L. Mos, J.
Mulder, W. C. T. van Nahuijs, H. J. van
Opstall, Mr. J. H. van Roijen, J. P. Ruijs,
D. Vreede, W. Walter en Mr. H. J. Wunder.

De Heer H. C. van der Houven van Oordt
opent de Vergadering, zegt dat van de Leden van
het Comité de Heer Mr. Weerts wegens plotseling

opgekomen ongesteldheid deze Vergadering niet bijwonen kan, en de Heer Vas Visser wegens ziekte van een zijner kinderen buiten 's lands is; spreker zal de vrijheid nemen, tot dat de leden een voorzitter benoemd hebben, zich voorloopig met de leiding der Vergadering te belasten. Hij heet de hier aanwezigen welkom en deelt mede, dat de meeste der tot leden der Commissie van advies benoemde Heeren die benoeming hebben aangenomen; alleen de Heeren Jhr. van Borssele en Baron van Wassenaer van Hoekelom hebben de aanneming nog in beraad gehouden met het oog op andere aan de gemeente *Ede* gedane voorstellen 1). De Heer Prins te *Amsterdam* heeft wegens vele bezigheden en de Heer Brantssen van Rhederoord om zijn gevorderden leeftijd en zijne zwakke gezondheid voor de benoeming bedankt; de laatste heeft op verzoek van het Comité in zijne plaats aanbevolen den Heer W. Klaassen te *Spankeren*.

De Heeren Baron van Heeckeren van Molecaten, Mr. W. K. Baron van Dedem, Baron van Wijnbergen, Jhr. Mr. J. van der Feltz en Mr. Gregory zijn met kennisgeving, onder opgave van verschillende redenen, de Heeren W. G. Boele, van Rijn, Wertheim, Hulscher, van Braam, Berns en de Heus zonder kennisgeving afwezig.

---

1) Later hebben deze beide heeren het lidmaatschap der commissie van advies aanvaard en deelgenomen in de voorloopige leening.

De Heer J. H. van Meurs, hoewel te Deventer zijnde, was door plotselinge ongesteldheid afwezig.

De Voorzitter herdenkt en betreurt dat de Commissie van advies een gevoelig verlies heeft geleden door het overlijden van den Heer Rouwenhorst, wethouder der gemeente *Apeldoorn*, een man, die door zijn groote schranderheid en technische kennis de zaak der locaalspoorwegen groote diensten had kunnen bewijzen.

De Heer Mr. Gregory van *Elburg* verzocht schriftelijk den Heer W. C. M. Snijders als zijn gelasigde toe te laten.

De Voorzitter acht dit moeielijk en ziet in de toelating en aanneming van plaatsvervangers een bezwaarlijk antecedent; hij stelt, de medewerking van *Elburg* zeer waardeerende, daarom liever voor genoemden Heer Snijders te benoemen tot lid der Commissie van advies; als ook den Heer Dijkers, burgemeester van *Ootmarsum*, die op uitnoodiging van het Comité hier aanwezig is om eenige mededeeling te doen over eene vergadering te *Bentheim* gehouden door belanghebbenden en belangstellenden in *Twenthe*. — Tot de aanneming van die Heeren wordt bij acclamatie besloten; de Heer Snijders wordt binnengeleid en beide Heeren teekenen als leden de presentielijst.

De Voorzitter deelt mede, dat in eene vergadering van het Comité het denkbeeld is geopperd, om aan de Commissie van advies voor te stellen *uit haar midden*

een voorzitter te benoemen, die alsdan met het Comité meer in aanraking komende, kennis kon nemen van belangrijke voorkomende zaken, op derzelver beslissing invloed kon uitoefenen en het Comité met zijn raad kon ter zijde staan. Over dit denkbeeld was het gevoelen der leden echter verdeeld; persoonlijk is spreker zeer voor een zoodanige benoeming; niet met het doel om de werkzaamheden van zich af te schuiven en op een ander over te dragen; dat zij verre — het Comité ziet tegen de werkzaamheden niet op; — maar wel omdat de verantwoordelijkheid van het Comité in moeielijke gevallen daardoor veel zoude verminderd worden, en niet minder omdat de Commissie van advies dan als 't ware bij het Comité vertegenwoordigd is.

Het gaat bezwaarlijk om telkens bij de minste aangelegenheden eene zoo talrijke vergadering als deze bijeen te roepen; toch zoude het dikwijls wenschelijk zijn, dat het Comité bij min of meer gewichtige aangelegenheden, vóór eene beslissing te nemen, het hoofd der Commissie van advies kon raadplegen, ook over het al of niet noodige eener vergadering van bedoelde commissie.

Bij den Ned. Westph. Spoorweg is evenzoo gehandeld. De voorzitter van den Raad van advies stond daar steeds den concessionarissen met raad en daad ter zijde.

De Heer Bas Backer deelt dat gevoelen niet.

Afzonderlijke vergaderingen kan de Commissie van advies toch niet houden; bovendien zou die betrekking eene groote verantwoordelijkheid tegenover de Commissie van advies na zich slepen en niemand zal licht bereid zijn, deze taak op zich te nemen.

De Voorzitter meent dat deze motieven de noodzakelijkheid niet wegnemen en eerder er voor pleiten. Het is echter het Comité, zooals gezegd is, niet te doen om de verantwoordelijkheid van zich af te schuiven; maar om in moeielijke gevallen iemand te hebben op wiens kennis, ondervinding en onpartijdigheid het Comité een beroep mag doen.

De Heer Vreede vraagt of het Comité met die benoeming eene tijdelijke of eene doorlopende bedoelt.

De Voorzitter antwoordt: de benoeming heeft hetzelfde karakter als de geheele Commissie van advies.

De Heer Mr. van Roijen gelooft, dat vooraf behoort te worden beslist of de Raad van adviseurs een voorzitter zal benoemen, al dan niet; immers in het Comité zelf heerschte daaromtrent verschil van meening.

De Voorzitter zal de vraag in stemming brengen; hij voor zich vindt de benoeming wenschelijk en noodig: nog eens, niet om van werkzaamheden ontslagen te worden; maar met het oog op de toekomst, wanneer er moeielijke kwestieën kunnen rijzen; de leden van het Comité zijn overtuigd somtijds te kort te zullen schieten.

De Heer Bas Backer vindt dan eene commissie

van *drie* leden voor zaken van dagelijksch bestuur wenschelijker dan *één* lid; bovendien vindt hij den titel van voorzitter minder gepast.

De Voorzitter hoort met genoegen dat de Heer Bas Backer thans nog sterker dan spr. zelf het denkbeeld is toegedaan en aan de uitvoering uitbreiding wil geven. Ook hij vindt *drie* leden beter, en hij neemt dus gaarne dat voorstel over.

De Heer Bas Backer stelt dan voor den Heer van der Houven van Oordt ook tot voorzitter van den Raad van advies te benoemen.

De Voorzitter meent eerst het vorige voorstel van den Heer Backer te moeten behandelen en stelt aan de Vergadering voor, dat zonder hoofdelijke stemming aan te nemen, hetwelk goedgekeurd wordt. Hierdoor is dus aangenomen dat eene commissie door den Raad van advies te benoemen het Comité ter zijde staat.

De Heer Mr. van Roijen vraagt, nu dit laatste punt is aangenomen, eenige voorlichting of eene aanbeveling, ten einde tallooze herstemmingen en wellicht geheel toevallige benoemingen te voorkomen; een vereischte is dat de leden verspreid wonen.

De Voorzitter ziet in eene dusdanige aanbelyng nog al bezwaar.

De Heer Mr van Roijen geeft in overweging voor de afzonderlijke sectiën der banen een dubbeltal aan te bevelen.

De Heer Mr. van Marle stelt voor om eene commissie van *vijf* leden te benoemen in plaats van *drie*; er zouden dan gekozen worden voor elk der lijnen één lid, en één wonende in het centrum. Dan zal men voorkomen, dat de eene lijn de voorkeur verkrijgt boven de andere.

De Heer van Nahuijs stelt voor, de Vergadering eenigen tijd te schorsen, ten einde onderling in overleg te treden, omtrent de te benoemen personen, waardoor men herhaalde stemmingen zal voorkomen.

De Heer Mr. van Roijen gelooft dat het beter is voor elk der lijnen afzonderlijk iemand te benoemen en herhaalt zijne vraag aan het Comité om aanbevelingen te doen.

De Heer van Nahuijs vereenigt zich met dit verzoek.

De Voorzitter zegt dat het Comité zich liefst van aanbevelingen onthoudt. Tot herinnering dient dat de sectiën der lijnen zijn:

1. *Zwolle—Dieren.*
2. *Rhenen—Wageningen—Ede.*
3. *Ede—Almelo.*
4. *Almelo—Twenthe—Duitschland*

terwijl als het centrum *Apeldoorn* is aan te merken.

Hij stelt verder voor vooreerst slechts de leden te benoemen voor het centrum en de *drie* eerstgenoemde lijnen en met de lijn *Almelo-Twenthe-Duitschland* te wachten totdat de hoofdrichting aldaar zal zijn be-

paald, welke hoofdrichting voornamelijk afhangt van de financieele medewerking der concurrerende gemeenten.

Daar de vergadering zich hiermede vereenigt, verzoekt de voorzitter den Heeren Mos en Bake het stembureau te willen uitmaken, aan welk verzoek deze Heeren voldoen.

Na de stemming deelt dit bureau bij monde van den Heer Mos mede, dat er zijn uitgebracht 25 stemmen en wel op de Heeren:

Mr. H. R. van Marle te *Deventer* 21 stemmen.

D. Bas Backer te *Apeldoorn* 19 stemmen.

W. C. T. van Nahujs te *Zwolle* 15 stemmen.

Mr. H. J. Wunder te *Wageningen* 12 stemmen.

A. D. Vreede te *Wageningen* 10 stemmen.

Mr. J. A. van Hasselt te *Apeldoorn* 6 stemmen.

Mr. J. H. van Roijen te *Zwolle* 6 stemmen.

H. J. van Opstall te *Rijssen* 3 stemmen.

Mr. J. A. Baron van Heeckeren van Molecaten te *Hattem* 2 stemmen.

Jhr. Mr. J. van der Feltz te *Twello* 2 stemmen.

B. A. Bakker te *Hattem* 1 stem.

Mr. H. F. Gregory te *Elburg* 1 stem.

van Troostenburg de Bruijn te *Heerde* 1 stem.

J. C. Maaldrink te *Deventer* 1 stem.

De eerstgenoemde drie Heeren zijn dus bij volstrekke meerderheid van stemmen benoemd, terwijl

voor een vierde lid een tweede vrije stemming moet plaats hebben.

Bij die tweede stemming zijn uitgebracht 26 stemmen ¹⁾ en hebben verkregen de Heeren

Mr. H. J. Wunder te *Wageningen* 20 stemmen.

A. D. Vreede te *Wageningen* 6 stemmen

zoodat zijn gekozen de Heeren:

Mr. H. R. van Marle te *Deventer*.

D. Bas Backer te *Apeldoorn*.

W. C. T. van Nahuijs te *Zwolle*.

en Mr. H. J. Wunder te *Wageningen*.

Nadat die Heeren op uitnoodiging van den voorzitter verklaard hebben hunne benoeming aan te nemen, dankt de voorzitter de Heeren stemopnemers voor hunne moeite. Hij verzoekt verder de vier gekozen Heeren plaats te nemen aan de bestuurstafel naast het comité en thans over te gaan tot de benoeming van eenen voorzitter.

Na eenige gedachtenwisseling tusschen de Heeren Bas Backer, van Roijen, Vreede en van Oordt over deze benoeming wordt het voorstel van den Heer Bas Backer om die uit de vier benoemde heeren en de leden van het Comité te doen plaats hebben met algemeene stemmen aangenomen.

---

1) De Heer Weerts was inmiddels ter vergadering gekomen doch moest zich spoedig weder verwijderen.

De Heer van Oordt verzoekt de Heeren vorige stemopnemers hunne taak weder te willen opvatten.

Daar die Heeren aan dit verzoek voldoen, wordt tot de stemming overgegaan; de Heer Mos deelt mede dat er zijn uitgebracht 25 stemmen, waarvan op:

den Heer van der Houven van Oordt . . .	10
» „ Mr. H. R. van Marle	7
» » D. Bas Backer	7
» » W. C. T. van Nahuijs	1

De Heer van Oordt zegt tegen de aanneming van deze betrekking principieel bezwaar te hebben om de vroeger medegedeelde redenen.

Men gaat tot een nieuwe stemming over, waarbij worden uitgebracht op de Heeren:

Mr. H. R. van Marle 14 stemmen.

D. Bas Backer 10 stemmen.

W. C. T. van Nahuijs 1 stem.

De Heer Mr. van Marle neemt op aandrang van verschillende zijden de benoeming aan; wordt dus geproclameerd tot Voorzitter en aanvaardt die functie, waarna hij den Heeren Stemopnemers dank betuigt voor de genomen moeite.

Aan de orde is nu het op het convocatiebiljet vermelde punt:

Samenstelling van locale comités.

De Heer van Oordt zegt dat het hoog noodza-

kelijk is meer leven in de zaak te brengen, en krachtige opwekking tot deelneming moet plaats vinden; hetgeen naar de meening van het comité het beste bevorderd wordt door op verschillende plaatsen locale comités op te richten, die *meetings* kunnen uitschrijven en daarop de zaak toelichten; dit heeft o. a. met veel succes te Epe plaats gehad; Spr. vraagt Jhr. P. C. W. van der Feltz, hier tegenwoordig of ZEd. daaromtrent ook eenige mededeelingen kan doen.

De Heer van der Feltz deelt mede dat er in *Epe* en *Vaassen*, na het verspreiden van strooibiljetten meetings zijn gehouden, alwaar hij voorzitter was; gesteund door den Heer Bake en anderen heeft hij daarvan veel voldoening gehad, daar er niet minder dan 80 aandeelen in het waarborgfonds zijn genomen. Ook zijn er populaire circulaires verspreid, waarin het doel der onderneming en de wijze van werken werd uiteengezet. Volgens den Heer Mulder was ook te *Vaassen* de belangstelling groot; als men nu maar ziet dat er eenige voortgang komt, zal de deelneming niet verflauwen.

De Heer van Oordt bedankt voor deze mededeelingen; dergelijke pogingen kunnen het bereiken van het doel zeer in de hand werken, moeten worden gewaardeerd en tot navolging leiden. Hij deelt mede dat de opmeting der lijn *Rhenen-Apeldoorn* geëindigd is; dat men nu bezig is met de lijn *Dieren-Zwolle*; terwijl de lijn *Apeldoorn-Deventer-Twenthe* eveneens

spoedig ter hand genomen wordt, omdat het technisch personeel in drie sectiën of brigades is verdeeld.

Bij de oprichting van locale comités kan men het den belangstellenden en belanghebbenden beter duidelijk maken, dat het thans gevraagde kapitaal eigenlijk geen werkkapitaal is. Het gevraagde kapitaal moet dienen tot waarborg bij ieder, bij wien men zich om hulp en steun aanmeldt, dat de zaak ernstig en eerlijk wordt aangevat. Het moet z. i. meer door particulieren dan door de gemeenten worden bijeengebracht, en is meer te beschouwen als eenvoudige en soliede geldbelegging. De gemeenten en, zoo spreker hoopt, ook de provinciën en het Rijk moeten van het denkbeeld van subsidiën uitgaan, hetzij door schenkingen in eens, door jaarlijksche bijdragen of rentegarantie. Autoriteiten in de financieele wereld zien de zaak ook zoo in, en achten het vinden van het eigenlijke werk-kapitaal niet moeielijk, wanneer slechts flinke subsidiën voorafgaan en de Maatschappij door haar eigen aandeelen-kapitaal waarborgen aanbiedt voor het nakomen van hare verplichtingen. Natuurlijk moet echter eerst de Maatschappij worden opgericht en het bijeenbrengen van het maatschappelijk kapitaal voorafgaan. Het is de eerste taak der locale comités die oprichting mogelijk te maken, wanneer zij de spoorwegen willen; het comité ziet in het tot standkomen eener algemeene maatschappij beslist de eerste voorwaarde voor het tot standkomen van de

wegen. Vervolgens zullen die comités bijdragen en subsidiën moeten trachten te verkrijgen van gemeenten en particulieren, evenals zulks bij den aanleg van andere kunstwegen steeds is geschied.

De *voorzitter* (Mr. van Marle) zegt: het denkbeeld van den Heer van der Houven van Oordt is dus nu tot de aanwezige heeren het verzoek te richten om in hunne respectieve en nabijgelegen gemeenten comités op te richten tot bevordering van de deelneming in de zaak.

De Heer Mos vraagt, of die naburige comités zich met elkaar in verbinding kunnen stellen.

De *voorzitter* (Mr. van Marle) antwoordt dat de vrijheid daartoe bestaat, doch dat het geheel van plaatselijke omstandigheden zal afhangen.

Jhr. van der Feltz vraagt wie die Comités moet benoemen, waarop de voorzitter (Mr. van Marle) antwoordt, dat dit ook van lokalen aard is en veel van de persoonlijkheden afhangt. De plaatselijke leden der Commissie van advies bijvoorbeeld kunnen het initiatief nemen voor het houden van een meeting; uit een dergelijke vergadering kan dan een plaatselijk comité gekozen worden.

De Heer van der Feltz vraagt daarop, „maar als men niet genoeg op de hoogte der zaak is om voldoende inlichtingen te geven?”

Hierop antwoordt de Heer van Oordt, dat in zulke gevallen de leden van het comité of één hun-

ner, en inzonderheid de aanstaande secretaris, die toch ook lid van het comité zijn zal, steeds bereid zullen worden bevonden over te komen en de zaken toe te lichten en te verduidelijken.

De Heer Vreede zegt dat er te *Wageningen* reeds sedert jaren een spoorwegcomité bestaat; terwijl daar de lust tot medewerking niet ontbreekt; maar er zijn daar ook nog andere plannen aanhangig en dit is de reden dat de Heeren Jhr. van Borssele en Baron van Wassenaar van Hoekelom nog niet tot de Commissie van advies zijn toegetreden.

Thans stelt men te *Wageningen* zijne hoop op deze Maatschappij en hare definitieve vestiging, doch wanneer zal zij gevestigd zijn? men wil aldaar wel toonen dat men werkzaam is, doch z. i. maken de *Statuten* het hoofdpunt uit.

De *voorzitter* (Mr. van Marle) dankt voor de gedane mededeelingen en zegt dat men ook te *Deventer* de vestiging van deze Maatschappij wenscht en op den goeden uitslag der onderneming hoopt. Uit het gesprokene maakt hij op dat de leden, ieder in zijnen kring, het in het leven roepen van locale comités zoo veel mogelijk moeten bevorderen; het comité kan niet anders doen dan den uitslag dier pogingen afwachten.

Alvorens er tot de behandeling der Statuten wordt overgegaan vraagt en verkrijgt de Heer Mos, burgemeester van *Hattem*, het woord: Hij en andere burgemeesters hebben van HH. Gedeputeerde Staten ont-

vangen hun besluit van den 17 dezer maand N°. 29, waarbij die Heeren o. a. mededeelen dat zij van den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid hebben ontvangen een adres van Mr. Weerts c. s. thans concessie aanvragende voor den aanleg van locaal-spoorwegen als: eene hoofdlijn van *Oldenzaal* over *Almelo—Deventer—Rhenen*, en eene lijn *Dieren—Apeldoorn—Zwolle*, terwijl later wordt gezegd dat uit de vroegere aanvraag om concessie: *Epe—Elburg* en *Apeldoorn—Station Hattem* behouden blijft.

Hij vraagt of dit een andere concessie of eene veranderde richting is, wat men wil en wat de bedoeling is, voornamelijk ten opzichte van zijne gemeente *Hattem*.

De Heer van Oordt antwoordt dat het comité de beide richtingen *Hattem—Station Hattem* en *Hattem—Zwolle* aanvraagt, omdat het geheel van de deelneming zal afhangen, welke van die beide concessiën, zoo ze verleend zijn, zal kunnen worden aanvaard. De Heer Mos weet toch dat *Hattem—Zwolle* een eigen rivierovergang eischt; en die eisch is groot. Aan de gemeenten *Zwolle* en *Hattem* en ook de andere betrokken besturen zij het oordeel overgelaten of die eisch te groot is. Het comité heeft beide richtingen aangevraagd om later te kunnen kiezen.

De Heer Mos dankt zeer voor de ontvangen inlichtingen, doch hetgeen de Heer van Oordt zegt, leest hij in het ontvangen stuk niet.

De Heer van Oordt merkt op dat hem niet bekend is, welke stukken de Heer Mos ontvangen heeft, doch dat door het comité concessie is aangevraagd voor de rechtstreeksche verbinding met *Zwolle*, en voor de aansluiting aan den Centraal-Spoorweg *Station Hattem*.

De *voorzitter* (Mr. van Marle) stelt aan de orde de bespreking van de concept-statuten.

De Heer Bas Backer merkt op dat er in de artikelen 19, 20, 21, 22, 30 en 40 functiën worden opgenoemd, die niet bij de Commissie van advies te huis behooren; maar wel bij de commissarissen; zoodra de statuten zijn vastgesteld, worden er immers Commissarissen benoemd en dan défungeert de Commissie van advies.

De Heer Vreede is het met het zoo even gesprokene volkomen eens, niet de Commissie van advies maar de aandeelhouders stellen de statuten, alsook de richtingen en tracés vast. Deze laatsten worden immers nu niet vastgesteld; z. i. moeten Commissarissen dat doen, dan kunnen de gemeenten later zelve ook zorgen dat zij als 't ware »ijzer voor zilver» krijgen, zoodra de Maatschappij gevestigd is.

De Heer van Oordt beaamt de opmerkingen van den Heer Bas Backer nopens de vermelde artt. der statuten. Echter zal men bij de pogingen tot het plaatsen van aandelen moeten kunnen zeggen, op

welke voorwaarden men tot deelneming uitnoodigt. Het Comité meende dat wellicht te eerder tot deelneming zoude worden overgegaan, wanneer men wist op welke wijze de benoemingen zouden geschieden, door de mannen namelijk, die belangeloos de zaak hadden helpen voorbereiden. Het Comité bijvoorbeeld dat belangrijk heeft deelgenomen, kent de namen der leden van de Commissie van advies, maar niet die van de latere commissarissen. Eene dergelijke wijze van handelen wordt bij de oprichting van vele naamlooze vennootschappen gevolgd. Spr. zegt dit om de opneming dier bepalingen te motiveeren, zonder de waarde te ontkennen van hetgeen de Heer Backer heeft opgemerkt. Aan den Heer Vreede antwoordt hij dat de opmetingen globaal zijn, dat het een zogenoemd galopontwerp is, dat de richtingen natuurlijk kunnen en zeker hier of daar zullen gewijzigd worden, daar de ontworpen tracés geen wetten van Meden en Perzen zijn. Eerst na de onteigeningswet is er geene wijziging meer mogelijk.

De Heer Mr. van Roijen was niet in de vorige Vergadering en vraagt daarom wellicht iets dat toen reeds besproken is; hij wenschte te weten van welk geld de Spoorweg eigenlijk gelegd zal worden.

Art. 6 spreekt van een kapitaal van *f* 1.000.000, verdeeld in 4000 aandeele van *f* 250; hoe komt men aan het andere geld, vooral als dit millioen als waarborgfonds onaangeroerd moet blijven?

Wat geschiedt er later met eventueele winsten?

De Heer van Oordt meent reeds eenigszins het antwoord op die vragen te hebben gegeven, zoo in deze als in de vorige bijeenkomst; doch wil gaarne herhalen dat het maatschappelijk kapitaal strekt tot waarborg van de nakoming der verplichtingen, die de maatschappij, zoo wat aanleg als exploitatie betreft tegenover het Rijk, de Provinciën, de Gemeenten en de particulieren aangaat. Het springt in het oog hoe veel een dergelijke Maatschappij vóór heeft bij een particulieren concessie-aanvrager of bezitter. Evenmin als eene maatschappij voor gemeentecrediet, eene hypotheekbank enz. haar aandelenkapitaal gebruikt voor de operaties, die zij doet, evenmin zal de Locaal-Spoorweg-Maatschappij zulks doen. Bepaalt artikel 15 dat de subsidie minstens 25⁰/₀ zal moeten bedragen, iedere aanvraag tot het daarstellen eener lijn zal bijzonder moeten worden beoordeeld. Is de subsidie, die men noodig acht bijeen, dan wordt het verdere werkkapitaal verkregen door obligatiën tegen vaste renten uit te geven, welke renten de ondervinding leert dat niet zoo groot behoeven te zijn, wanneer het onderpand slechts solide is. Men geeft vooral hier te lande verre de voorkeur aan vaste en matige renten boven onzekere dividenden; het geld wordt op deze wijze dus het goedkoopst verkregen. Nu ontveinst Spreker — en geen der leden van het Comité — zich zeker niet dat wel eens groote subsidiën zullen

noodig zijn; doch zij achten dit het eerlijkste systeem; men weet dan ineens, waar men mede af is, men weet wat men betalen *moet* om eenen spoorweg te bekomen en geen gemeente- of ander bestuur behoeft zich in aandeelen-speculatiën te steken.

Men zal zich slechts strikt moeten houden aan het beginsel om geen werk te beginnen, wanneer de middelen niet geheel gevonden zijn. Over de wijze van exploitatie is nog niets beslist, misschien verdient eigen beheer de voorkeur; omdat het een nieuwe zaak geldt, waarbij zuinigheid en eenvoud eerste vereischten zijn. Misschien zijn groote bestaande maatschappijen bereid de lijnen geheel of gedeeltelijk te huren.

In *Duitschland* wordt deze soort van spoorwegen *Secundärbahnen* genoemd, wat eigenaardiger haar wezen uitdrukt dan Locaalspoorwegen: eenvoud in constructie, vrijheid in beweging, minder zware verplichtingen, zijn allen hare kenmerkende voordeelen.

De Heer Mr. van Roijen dankt voor de inlichtingen; hij herhaalt in korte woorden: dus eerst voorbereidingskapitaal (dat is afgeloopen); nu grondkapitaal; daarbij bestaat weinig risico; omdat het wordt ingeschreven op het grootboek N. S. of op eene andere wijze uitgezet en dus de gewone rente geeft; daarna de lijnen leggen van werkkapitaal, bestaande uit minstens 25°/_o subsidie en verder rendeerende obligatiën, met weg en werken tot onderpand. Z. i. kan men

dus de locale commissiën gerust aanraden deel te nemen.

De Heer de Bruijn vraagt of men aan de locale geldschieters ook zeggen kan hoe lang ongeveer zij hun geld wel zullen moeten verbinden. Naar zijne meening is het voorgeschoten kapitaal voor altijd on-aantastbaar of onopvorderbaar.

De Heer van Oordt geeft toe dat dit zoo is, doch even als bij Staatsschulden, zijn de stukken zelve verhandelbaar.

De Heer Bas Backer vraagt verschooning dat hij nogmaals inlichtingen vraagt en het woord zal voeren. Hij stelt de bedoelingen van het Comité op hoogen prijs en is er van overtuigd dat een ieder zulks doet; maar het komt hem voor, dat misschien het waarborgkapitaal van f 1.000.000 beter aangewend zoude kunnen worden als het als zoodanig verviel en gebruikt werd voor den aanleg en den bouw van den weg. Nu moet eerst een aanzienlijk kapitaal bijeengebracht worden en men verkrijgt er nog niets zakelijks voor. Wil men dan werkelijk een spoorweg hebben, dan moet er op nieuw geld gevonden worden; dit zal bij velen groot bezwaar ontmoeten. Is het waarborgkapitaal als zoodanig wel noodig? Leveren de afgewerkte gedeelten van den weg niet voldoende waarborg op voor de geldschieters en aandeelhouders? Waarom wordt er dan eerst een waarborgkapitaal geschapen?

De Heer van Oordt antwoordt dat deze vraag de geheele wijze van werken betreft, die door het Comité in beginsel is aangenomen. Men kan over dit beginsel van meening verschillen. Ééne zaak is zeker, dat men wel doet of geheel met aandeelen of geheel met obligatiekapitaal te werken; de beide stelsels tegelijk toe te passen kan noodlottig worden. Het laatste stelsel wordt hier voorgesteld, het te formeeren aandeelenkapitaal dient slechts tot waarborg bij voorkomende calamiteiten. Met goed gevolg is het door het Comité voorgestane stelsel bij andere maatschappijen toegepast; deskundigen verzekerden het Comité dat het kapitaal op deze wijze gemakkelijker zou worden gevonden. Gelijk Spreker vroeger reeds opmerkte, de geldgevers weten liever waar zij aan toe zijn, hebben liever vaste, zij het ook kleinere, renten. Men heeft ook gevraagd: »waarom de Maatschappij niet vast opgericht?» het door de Wet voorgeschreven bedrag van het kapitaal was aanwezig, het verdere zou later wel komen. Het Comité is hiertoe echter niet bereid en acht dit gevaarlijk en verkeerd; het wil van den aanvang af alle lichtvaardigheid vermijden. Vóór het maatschappelijk kapitaal in hoofdzaak gevonden is, willen de leden niet beginnen; liever willen zij vruchteloos hebben gearbeid.

De Heer Vreede verwijst in antwoord aan den Heer Bas Backer naar de laatste zinsnede van art. 7 der concept-statuten.

De Heer Wolff wil nog liever wijzen op de vóór-
laatste zinsnede van genoemd artikel. Daar staat met
zoovele woorden uitgedrukt dat het kapitaal dient tot
waarborg van de exploitatie; de bedoeling is dus niet
dat het zelve tot aanleg of exploitatie zal dienen.

De Heer van Oordt merkt op dat in elk geval
de beslissing eventueel bij de aandeelhouders zelve
berust.

De Heer Bas Backer vraagt of bij eene storting
van 25% bij art. 9 bepaald de waarborg toch niet
zeer gering is.

De Heer van Oordt antwoordt dat zulks eene
kwestie van persoonlijke of zakelijke zekerheid is; de
verplichting tot storting blijft toch bestaan; daar de
aandeelhouders voor de geheele som verbonden zijn.
Alleen de opvraag van het kapitaal blijft facultatief.
Eveneens handelt men bijv. bij assurantie-maatschap-
pijen en banken, waaronder er zijn, waar tot slechts
5 à 7 % wordt gestort.

De Heer Mr. van Roijen acht persoonlijke aan-
sprakelijkheid even goed. Hij betwijfelt wel eenigszins,
of het waarborgfonds positief noodig is en waarschuwt
tegen eene strikt volgehouden vergelijking met andere
niet geheel gelijksoortige maatschappijen, waarbij alleen
grote calamiteiten meerdere storting noodzakelijk maken
en wier werkzaamheden en operaties in aard verschil-
len. Groote calamiteiten bij spoorwegen zullen weinig
voorkomen, de exploitatie te laten varen en dus het

geheele kapitaal prijs geven acht hij niet waarschijnlijk.

De Heer van Oordt gelooft wel degelijk aan groote calamiteiten bij spoorwegen, zoo bij den aanleg als bij de exploitatie. Gaarne wil hij de verplichte volstorting in het Comité ter sprake brengen; hij erkent dat daarin misschien veel goeds kan gelegen zijn.

De Heer Vreede vereenigt zich met het door den Heer Bas Backer opgemerkte over de wenschelijkheid van volgestort kapitaal, doch volstrekt *niet* met de overbodigheid van het waarborgkapitaal, door den Heer van Roijen besproken; dat kapitaal geeft aan de zaak meerdere vastheid, het waarborgt ook tegen te veel locale opvattingen en geeft de Maatschappij een algemeen karakter.

De Heer Wunder deelt ook het gevoelen van den Heer Bas Backer omtrent volfourneering, vooral met het oog op eigendomsovergang. Hij wenscht echter eerst beslist te zien of er een waarborgkapitaal zal zijn, al dan niet, en zoo ja of er al dan niet volfourneering zal plaats hebben. Persoonlijk zou hij zijn voor eene storting van 75 %; maar eene storting van 25 % en de persoonlijke aansprakelijkheid voldoet hem niet.

De Heer Mr. van Roijen merkt op dat de Heer Wunder over het hoofd ziet, dat de eerste ondertekenaar voor de geheele storting moet instaan; is deze solvabel dan is het z. i. voldoende.

De Heer Wunder zegt dat hij bij niet geheele storting ook voor de locale commissiën bezwaar ziet in de inschrijving. Een twijfelachtig solvabel persoon zal bij niet geheele storting lichter inschrijven; de locale commissie kan in de soliditeit bezwaar zien en zal hem toch moeilijk kunnen weigeren.

De Heer Bas Backer vermeent dat als men het geld ook van den kleinen man moet hebben, alsdan volle storting noodig is. Iemand toch kan bij de intekening solide zijn en later zulks minder worden.

De Voorzitter (Mr. H. R. van Marle) herinnert er aan dat thans de concept-statuten alleen besproken en niet vastgesteld worden. Het Comité zal het punt van volstorting overwegen en dan een NADERE VOORDRACHT doen. Thans eene beslissing te nemen is ondoenlijk. Het bestaan van een waarborgfonds raakt den geheelen grondslag, het beginsel der onderneming,

De Heer Mos zegt dat de Heer Mulder hem heeft medegedeeld dat het hem leed deed, dat de aandeelen ad f 250 niet splitsbaar waren. Zoo dit mogelijk was, zou men van den minderen man ook inschrijvingen krijgen. Het is ook Sprekers gevoelen en hij geeft het Comité in overweging hierover te denken.

De Heer Mulder licht het gesprokene nog toe met een paar voorbeelden van gevallen, waarbij een ver-

zoek in dien geest hem zelve door ambachtslieden is gedaan.

Ook Jhr. van der Feltz ondersteunt dat voorstel; hij zegt de Veluwe is schraal en telt niet veel rijke bewoners; het geld is er democratisch. Hij staaft dit door een voorbeeld uit vroegere dagen.

De heer Wunder vraagt nu het woord omtrent de verdeling der lijnen in sectiën; hij acht dit wenschelijk en vooral in kleine sectiën; *Rhenen—Wageningen—Ede* is eene te groote afdeeling. *Rhenen* en *Ede* stellen weinig belang in de zaak; terwijl *Wageningen* dit wel doet. De lijn *Rhenen—Ede* zal wellicht *f* 300,000 kosten, terwijl *Wageningen—Ede* is opgenomen voor *f* 175,000; dit laatste bedrag is te *Wageningen* en omstreken misschien wel te krijgen, zoodat *Wageningen* zelve dan wel eene lijn zoude kunnen leggen.

De Heer van Oordt antwoordt hierop: Allereerst dient de maatschappij opgericht te worden; later is er wellicht in het bezwaar van den Heer Wunder te voorzien. Men moet echter niet vergeten dat de exploitatie sectiesgewijze van die afzonderlijke lijntjes zeker een zeer groot bezwaar is. Het hangt echter veel af van locale omstandigheden.

De heer Wunder antwoordt en bespreekt nog den bijzonderen toestand van *Wageningen*. Daar is reeds eene aanvraag van den Heer Graaf van Rechten voor het aanleggen van een stoomtram ingeko-

men. Bij een indeeling in grootere sectiën weet men reeds te voren dat *Ede—Apeldoorn* in de eerste jaren niet rentegevend zal zijn; *Wogeningen—Ede* daarentegen is het reeds aanstonds. Alsdan zoude *Wageningen* eigenlijk de kosten moeten dragen voor de andere gedeelten der sectie.

De Heer van Oordt acht het onmogelijk op die zaken vooruit te loopen, dat raakt de détails van beheer en beleid eener maatschappij, die nu nog niet bestaat. Die regeling is eene zaak van latere zorg. In het algemeen zou men wel kunnen vaststellen dat de Maatschappij de lijnen gedeeltelijk kan aanleggen mits steeds aansluitende aan bestaande spoorwegen.

De Heer Wunder stemt dit toe, als dan later de daaromtrent te maken bepalingen maar niet zijn, om de uitdrukking van zoeven van den Heer van Oordt te gebruiken een wet van Meden en Perzen.

De Heer Bas Backer wijst op artikel 17 der concept-statuten; kan dit artikel *Wageningen* niet helpen? in elk geval geeft het de regeling aan.

De Heer van Oordt merkt op dat het hier niet eene zaak van het comité geldt, maar dat de belangen der aandeelhouders hierbij zeer in het spel komen. Artikel 17 geeft er echter de faculteit toe.

De Heer Bas Backer wijst, daar men nu toch weder aan 't bespreken van de concept-statuten is, op art. 3 1 a; volgens die zinsnede zou de maatschappij zich nog ruimer werkkring kunnen scheppen door

aanleg en exploitatie ook van gewone spoorwegen volgens de wet van 1875. Spreker dacht dat de oprichting der Maatschappij enkel geschiedde tot aanleg en exploitatie van locaalspoor- en stoomtramwegen volgens de wet van 9 Augustus 1878.

Wat is voorts de bedoeling van § 3: „het vervoer langs gewone wegen?”

De Heer van Oordt antwoordt: de geest van art. 3 is locaalwegen met normale spoorwijdte; in 't vervolg zoude echter het geval zich kunnen voordoen, dat een gedeelte der aangelegde wegen voordeeliger zoude kunnen worden geëxploiteerd en vooral verhuurd, wanneer het door het aanleggen van enkele werken tot gewonen spoorweg volgens de wet van 1875 werd verheven; zonder de bedoelde alinea van art. 3 zou dit feitelijk onmogelijk zijn.

De bepaling van § 3 van dat artikel ziet enkel op de bestelling der vrachtgoederen en is in alle spoorwegstatuten opgenomen.

Jhr. P. C. W. van der Feltz dient namens zijn broeder Mr. J. van der Feltz eene wijziging van eenige artikelen in; o. a. in art. 19 de verplichting van den Directeur om bezitter te zijn van honderd aandeelen; daarvoor te stellen vijftig. Wijziging van art. 32 in een nieuw artikel, enz.

De voorzitter (Mr. H. R. van Marle) herinnert er aan dat de tijd te ver heen spoedt; hij verzoekt den Heeren, die nog aan- of opmerkingen te maken

hebben omtrent de concept-statuten, die later schriftelijk in te dienen, en sluit de bespreking van dat onderwerp 1).

De voorzitter (Mr. H. R. van Marle) zegt dat thans aan de orde is de benoeming van een Secretaris voor de vergadering.

Op verzoek van het Comité stelt hij echter voor dat die benoeming worde opgedragen aan de vier leden van den Raad van Toezicht in overleg met het comité. Bij de beraadslagingen toch over dergelijke benoemingen maakt de al dan niet geschiktheid der sollicitanten een punt van bespreking uit en dergelijke persoonlijkheden zijn in eene zoo talrijke vergadering niet wenschelijk.

De vergadering vereenigt zich hiermede zonder hoofdelijke stemming en draagt de benoeming aan de vier genoemde heeren in overleg met het comité op 2).

Aan de orde is het punt: aanvulling der commissiën.

---

1) Het Comité beveelt zich daarvoor zeer aan; doch mocht nog niets ontvangen.

2) In eene terstond na deze vergadering gehouden samenkomst van genoemde heeren is tot lid van het Comité tevens Secretaris met algemeene stemmen benoemd: „de Heer Neiszen, 1e Luitenant-Ingénieur te *Culenburg*”, die deze betrekking op 1 Augustus heeft aanvaard. Tevens is van dien datum af te *Apeldoorn* een officieel bureau gevestigd waar genoemde heer zitting houdt.

De Heer van Oordt geeft ingevolge het vroeger medegedeelde schrijven van Mr. Brantsen van Rhederoord in overweging tot lid der Commissie van advies te benoemen den Heer W. Klaassen te *Spankeren*. Dit voorstel wordt aangenomen. Hij deelt verder mede dat de Heer Dikkers op zijn verzoek eene aanbeveling van eenige leden voor Twenthe heeft gedaan.

De Heer Dikkers licht de aanbeveling van die Heeren toe en deelt tevens mede het resultaat eener vergadering te dezer zake te *Bentheim* gehouden. Hij zegt dat de belangstelling aldaar groot en de deelneming aanzienlijk is.

De *voorzitter* (Mr. H. R. van Marle) stelt voor de commissie van advies uit te breiden, door daarin op te nemen de Heeren:

L. E. Hofkes, Fabrikant en lid van den Raad te *Stad-Almelo*.

Jhr. Mr. L. E. F. J. von Bönninghausen, Burgemeester van *Tubbergen*.

van Delden, Lid der firma van Delden & Söhne, burgemeester van *Nordhorn*.

Herm. Stroink, fabrikant te *Nordhorn*.

W. von Beesten, burgemeester van *Lingen*.

H. Glünder, Kön. Preussischer Eisenbahnbau Inspector te *Lingen*.

Middendorf, burgemeester van *Freeren*.

G. W. Hoogklimmer, burgemeester van *Denekamp*.

Over de wenschelijkheid van de benoeming van Duitse Staatsspoorweg-ambtenaren in de commissie van advies ontstaat eenige gedachtenwisseling, die echter op bovenstaande benoeming geen invloed heeft.

De Heer van Oordt deelt nog mede dat aan de Twentsche en Duitse Heeren de voorwaarden zijn medegedeeld, waarop het comité bereid is de lijn *Almelo—Lingen—Freeren* te doen opnemen; namelijk om de helft in de kosten van opneming te dragen en, voor zoover de lijn op *Duitsch* territoir loopt, het verleen der concessie aan het comité of de maatschappij voor hunne rekening te nemen.

Deze voorwaarden zijn blijkens schrijven van den Heer Dijkers van 17 Juni door de belanghebbenden aangenomen, waarom spr. voorstelt de lijn *Almelo—Oldenzaal* nog niet te doen opnemen doch tot de opneming en de concessie aanvraag *Almelo—Lingen—Freeren* onmiddellijk over te gaan.

De voorzitter (Mr. H. R. van Marle) stelt voor dat de Raad van Toezicht alsdan later zich zelf een lid assumeere uit de benoemde leden der Commissie van advies voor *Twenthe*, welk voorstel wordt aangenomen.

Aan de orde is volgens het convocatiebiljet: de mededeeling van de inschrijvingen.

De Heer van Oordt deelt mede dat er thans voor

het kapitaal van voorbereiding is ingeschreven voor *f* 28300, en voor het waarborgkapitaal voor *f* 285700, waaronder de vroeger bekende *f* 260000.

De Heer Vreede vraagt of er eenige mededeeling kan gedaan worden omtrent het tijdstip der vestiging van de maatschappij.

De Heer van Oordt antwoordt hierop: de maatschappij wordt opgericht zoodra het kapitaal bijeen is. Het mag niet ontkend worden dat de inschrijvingen nog gering zijn. Hoewel het Comité goed vooringing is er nog weinig gevolgd; misschien door dat men zich een verkeerd denkbeeld maakt van den aard dezer geldbelegging. Vermeedert de sympathie niet, dan zal het Comité zijne taak moeten neerleggen; ieder man van zaken zal begrijpen dat het Comité zich niet tot in lengte van dagen aan zulke groote verplichtingen kan verbonden rekenen. Zoogenaamd met den bedelzak rond te gaan om inschrijvingen te verkrijgen, waar het uitsluitend eene zaak van algemeen belang geldt, ligt niet op zijnen weg. Met woord en daad willen de leden van het Comité de zaak bevorderen, doch binnen bepaalde grenzen. Dankbaar erkent het dat door de vergadering van heden en door de bereidwilligheid, waarmede vier achtenswaardige mannen hun wel hebben willen ter zijde staan, veel is gewonnen aan zedelijke krachten.

Spreker wil deze gelegenheid te baat nemen om niet alleen voor zich zelve, maar ook namens zijne mede-

leden, (de Heer Wolff geeft blijken van adhaesie), ook namens de afwezigen, de plechtige verklaring af te leggen, dat het geen hunner te doen is, om van deze zaak hetzij door verkoop of door overdracht der concessie, hetzij anderszins, eenig geldelijk voordeel te genieten. Het eenige wat zij beoogen, is bevordering van het algemeen belang, is het doel te bereiken dat zij zich van het begin af voorstelden »eene locaalspoorweg-maatschappij op te richten en locaalspoorwegen bijzonder »op de Veluwe aan te leggen, zonder bijoogmerken »of nevenbedoelingen." Hij legt deze verklaring af, omdat het noodig is dat de vergadering en de locale Comités hiervan overtuigd zijn, en opdat zij weten dat het hier geene handelszaak geldt. Nu hij deze ronde verklaring gegeven heeft, zal hij daarop niet meer terugkomen, doch hij rekende ze noodig, zoo-wel voor zich zelve als voor zijne medeleden.

De Heer Wunder brengt hulde aan het Comité voor de loyale wijze van opvatting van zijne taak; maar hij vraagt: is de nu gevolgde weg wel de goede om de zaak tot stand te brengen? Zoude het niet beter zijn om ook zonder het waarborgfonds van *f* 1000000 toch te beginnen. Dit reeds zou de deelneming zeer bevorderen.

De Heer Bas Backer zegt: na de opmetingen kan men eerst een oordeel vellen, maar deze moeten dan ook spoedig geschieden; hij gelooft dat alsdan de aandeelen ook wel geplaatst zullen worden.

De Heer van Oordt zegt: de gemeenten *Epe*, *Ootmarsum* toonden zich bereid voorwaardelijk voor een aanzienlijk bedrag deel te nemen. Voorwaardelijke inschrijvingen voor het maatschappelijk kapitaal zijn niet wel aan te nemen. Voorwaardelijke subsidiën wel. Wat de tijd voor de opnemingen betreft, de Hoofd-Ingenieur Eussen heeft een termijn van ± 10 maanden noodig geacht, natuurlijk wanneer het bij de bepaalde uitgestrektheid van ± 170 kilometers bleef. Wellicht kan die termijn door veel personeel wat worden bekort. Het Comité heeft den termijn, gedurende welken het zich verbonden heeft voor de inschrijvingen voorloopig op zes maanden gesteld, om alsdan te oordeelen of de gebleken deelname groot genoeg is om verder door te gaan.

Omtrent het nu reeds aanvangen refereert Spreker zich aan hetgeen bereids door hem in deze vergadering is gezegd.

De Heer Mr. van Roijen merkt op dat men zal vragen: »wat zullen de kosten zijn?» Daarom zullen de Comités de kosten en de richting eerst moeten weten en zullen ze dus ook nu nog niet kunnen werken.

De Heer van Oordt repliceert dat deze wetenschap bij het bijeenbrengen van het maatschappelijk kapitaal minder noodig is, wat echter den spoed niet zal verminderen, waarmede de projecten worden klaar gemaakt. Met cijfers in het algemeen te schermen acht het Comité minder raadzaam.

De kosten der lijnen verschillen niet zooveel als men meent; het eene gaat vaak tegen het andere op; zoo is bijvoorbeeld de lijn *Apeldoorn—Ede* schijnbaar goedkoop, hetgeen toch niet het geval is door de groote uitgravingen en grondverplaatsingen, terwijl *Rhenen—Wageningen—Ede* door de onteigening schijnbaar duur is, doch weder goedkoop in aanleg; de lijn *Hattem—Apeldoorn—Dieren* is het goedkoopste.

Een maximum van *f* 30000 per kilometer aan te nemen is zeker niet te gewaagd. Alles hangt af van de wijze van aanlegbreedte der onteigening, zwaarte van den bovenbouw; inrichting der gebouwen enz. enz. — Tot normaal spoor is om meer dan eene reden besloten. Uitvoerige technische mededeelingen wacht de vergadering van Spreker zeker niet. In het algemeen kan hij dit zeggen dat het Comité den Hoofd-Ingenieur heeft aanbevolen voor verkeerde zuinigheid te waken, maar overigens den meest mogelijken eenvoud te betrachten; de zaak is dus deze dat men wil streven naar een gemeenschapsmiddel, dat behalve de snelheid, die hier beperkt is, al de voordeelen heeft van gewone spoorwegen ook voor goederenvervoer.

De Heer Vreede dankt den Heer van Oordt voor de gegeven inlichtingen, en wenscht het Comité en ook de zaak een beter succes dan tot heden toe. Hij deed de vraag, omdat men te *Wageningen* er belang bij heeft om spoedig te weten of de zaak levensvatbaarheid heeft; nu weet hij dat men *f* 30,000 per

kilometer noodig heeft. Overigens verschilt hij van meening met den Heer van Roijen en blijft gelooven aan het noodzakelijke van een waarborgkapitaal.

De Heer Bake heeft nog eenige inschrijvingen in het waarborgkapitaal bij zich; hij zal die nu maar voorloopig onder zich houden, in afwachting van de beslissing over de grootte der aandelen en het al of niet volstorten.

De Heer van Oordt deelt aan den Heer Koersen uit *Bathmen* nog mede dat de lijn waarschijnlijk 500 meter dichter bij dat dorp zal komen; en verder dat de lijn *Apeldoorn—Dieren* eenige wijziging heeft ondergaan, waardoor die lijn wat korter en wat kostbaarder wordt; maar meer tot direct nut van de betrokken plaatsen *Beekbergen, Loenen, Eerbeek, Laag Soeren* komt gelegen.

De Heer Koersen gelooft dat de verplaatsing bij *Bathmen* alsdan naar den Zuidkant van het dorp, langs den molen wenschelijk is.

De Heer Snijders uit *Elburg* vraagt of hij straks den Heer Mos goed heeft verstaan, dat de lijn *Elburg—Epe* geroyeerd zoude zijn.

De Heer van Oordt antwoordt, dat dit *volstrekt niet* het geval is, doch dat de opnemingen der lijnen sectiesgewijze worden onderhanden genomen. Het zal

grootendeels van *Elburg* en *Epe* afhangen of de lijn al dan niet tot stand komen zal.

De Heer Snijders deelt mede dat indien die lijn gelegd wordt, gelijktijdig met die van *Hattem* naar *Apeldoorn*, er alsdan van *Elburg* aanzienlijke subsidie zal komen.

De Heer van Oordt antwoordt dat het van belang is dat de lijn *Elburg—Epe* in verband met de uitvoering van de regeeringsplannen gelegd wordt, die eene spoorwegverbinding beoogen van het kamp te *Oldebroek*.

De Heer Snijders zegt: dan ware het voor *Elburg* van belang dat de lijn langs het Kerkhof naar de Haven werd gelegd.

De Heer van Oordt antwoordt dat de richting later een punt van overweging zal uitmaken en in overleg met een eventueel Comité te *Elburg* zal worden vastgesteld.

De voorzitter (Mr. H. R. van Marle) daarop het woord nemende, betuigt het Comité dank voor den ijver, dien het aan den dag legt en wenscht het een goeden uitslag op zijn streven.

Hij gelooft ook dat het zaak is eerst de statuten vast te stellen en daarna het kapitaal te trachten te verkrijgen.

Hij dankt verder den Secretaris, den Heer van

Troostenburg de Bruijn, burgemeester van *Heerde* voor het geheel bereidwillig en onverplicht bijhouden der notulen, de leden voor hunne trouwe opkomst en sluit deze vergadering.

Aldns opgemaakt door de tegenwoordige leden van het Comité en den Heer A. F. H. van Troostenburg de Bruijn, burgemeester van *Heerde*.

H. C. VAN DER HOUVEN VAN OORDT.

M. WOLFF.

A. F. H. VAN TROOSTENBURG DE BRUIJN.